

Tilråding til Miljødirektoratet om utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åe naturreservat i Vågå kommune

Bevaring av verdifull natur

September 2024

Statsforvalteren i Innlandet
Rapport nr. 17 | 2024

Forfatter: Marie-Louise Olsen

Tittel: Tilråding til Miljødirektoratet om utvidelse av Vistehorten naturreservat og
opprettelse av Søre Åe naturreservat

ISBN: 978-82-8410-054-8

© 2024 Forfatterne

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Innhold

1. FORSLAG	4
1.1 Hjemmelsgrunnlag.....	4
1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	5
1.3 Inngrepsstatus og andre interesser	8
1.4 Planstatus.....	8
2. SAKSBEHANDLING	9
2.1 Saksbehandlingsprosess, prosess med kommunen og grunneiere.....	9
2.2 Forholdet til skog.....	9
2.3 Områdene som tilrås vernet.....	10
2.4 Forholdet til utredningsinstruksen	10
2.5 Forvaltningsmyndighet.....	11
3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	11
3.1 Avgrensingene og vernekart.....	11
3.2 Verneforskriftene	11
4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	12
5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	12
5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	12
5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	12
6. BESKRIVELSE AV OMRÅDENE MED MERKNADER.....	13
6.1. Vistehorten naturreservat, Vågå kommune - utvidelse.....	13
6.2. Søre Åe, Vågå kommune – nytt verneområde	14
7. SAMMENDRAG AV HØRINGSUTTALELSENE MED STATSFORVALTERENS KOMMENTARER.....	16
8. STATSFORVALTERENS TILRÅDING:	24
8.1 Forslag til vernekart	25
8.2 Forslag til verneforskrifter.....	27

1. FORSLAG

Statsforvalteren tilrår vern av to områder på Nordherad i Vågå kommune, i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). Områdene gjelder utvidelse av eksisterende Vistehorten naturreservat, samt opprettelse av Søre Åe naturreservat. Utvidelsen av Vistehorten foreslås som endring av eksisterende verneforskrift mens Søre Åe får ny verneforskrift.

Tilrådingen omfatter 189,5 dekar nytt verneareal

Områdene som foreslås vernet er:

1. Utvidelse av Vistehorten naturreservat i Vågå kommune, Innlandet fylke.
2. Søre Åe i Vågå kommune, Innlandet fylke.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap),*

b (arter og genetisk mangfold),

c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter),

d (større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv),

e (områder med særskilte naturhistoriske verdier),

g (økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt),

h (referanseområder for å følge utviklingen i naturen).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*
- *Økosystemet skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen truet arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truet og nær truet arter og naturtyper skal forbedres.*

Opprettelse av aktuelle verneområder bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å fylle opp de nasjonale målene 1.2 og 1.3 som sier at:

- 1) Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres
- 2) Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Utvidelsen av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åe naturreservat vil bidra til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at området er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at området blir større eller at det bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet. I denne verneplanen er verneverdiene knyttet til Steppelavelementer. De særegne abiotiske faktorene på Nordherad gjør, at de biologiske verdiene peker seg ut ikke bare nasjonalt med også internasjonalt.

Tabell som viser måloppnåelse for supplerende vern

Område	Areal av «hovednaturtype»	«Annen natur»	Restaureringsbehov (ja/nei og evt. Hvilke behov)
Utvidelse av Vistehorten naturreservat	Kontinentale tørreng og kalkrike tørrbakker med kalkknauser	Steppelavelement	Ja, tynning/rydding av busker og trær
Søre Åe	Naturbeitemark med kontinental tørreng, kalkrike tørrbakker med kalkknauser og bekkekløft	Steppelavelement	Ja, tynning/rydding av busker og trær

Tabell over rødlistede arter

	Artsgruppe	Art	Rødlistestatus
1	Lav	Stjernebønnelav	CR
2	Lav	Dovreringlav	EN
3	Lav	Skorpeskjold	CR
4	Lav	Steppetegllav	VU
5	Lav	Praktskiferlav	VU
6	Lav	Steppeoransjelav	VU
7	Lav	Steppesvovellav	CR
8	Lav	Skorpeskjold	CR
9	Lav	Blærekalklav	EN
10	Lav	Vågåkantlav	EN
11	Lav	Tungekalklav	VU
12	Lav	Steppetegllav	VU
13	Lav	Steppekalklav	EN
14	Lav	Kalkskjold	EN
15	Lav	Jordbønnelav	VU
16	Lav	Stjernelav	EN
17	Lav	Steppeskiferlav	VU
18	Lav	Parasittkartlav	VU
19	Lav	Blankkalklav	CR
20	Lav	Skredkalkskjell	EN
21	Lav	Grynrosettlav	NT
22	Lav	Sprekkalvelav	VU
23	Lav	Jordoransjeflekk	VU
24	Lav	Kalkrosettlav	VU
25	Lav	Blærekalklav	EN
26	Lav	Stiftskjærgårdslav	VU
27	Lav	Dvergkalkskjell	EN
28	Lav	Brundogglav	NT
29	Sopp	Dvergjordstjerne	EN
30	Sopp	Lutvokssopp	NT
31	Sopp	Russelærvokssopp	NT
32	Sopp	Grønn rødspore	NT
33	Sopp	Kragejordstjerne	NT
34	Plante	Rødsildre	NT
35	Plante	Sprikepiggrø	EN
36	Plante	Reinrose	NT
37	Plante	Bitterblåfjær	NT
38	Plante	Fjellnøkleblom	NT
39	Plante	Bakkestarr	NT
40	Plante	Reinmjelt	NT
41	Plante	Sandfiol	VU
42	Plante	Snøbakkestjerne	NT

43	Plante	Mogop	NT
44	Plante	Smånøkkel	VU
45	Plante	Krattssoleie	NT
46	Plante	Rankfrøstjerne	NT
47	Plante	Smalfrøstjerne	NT
48	Mose	Buttklokkemose	VU
49	Mose	Labbmose	NT
50	Mose	Luggsigd	VU
51	Mose	Stjertmose	VU
52	Sommerfugl	Alvesmyger	EN

Den naturfaglige dokumentasjonen for verneplanen er hentet fra rapport for de to områdene «Kartlegging av steppe-lav i Nordherad 2023» (Biofokus rapport 2023-085) i tillegg til arts- og naturtyperegistreringer i Naturbase og Artskart. Dette dreier seg om steppe-miljøer med flere av de mest kravfulle artene i elementet, og tilsvarende kjente kvaliteter finnes knapt pr. i dag noe annet sted i Europa. Begge undersøkelsesområdene inneholder blant annet den internasjonalt kritisk trua stjernebønnelaven (CR), som i dag kun er kjent fra Nordherad i hele verden. Det ble i undersøkelsen kartlagt 12 viktige kjerneområder for steppe-lav. I begge områdene er det funnet naturverdier av internasjonal verdi. Det er til sammen i de to undersøkelsesområder pr. i dag kjent 42 rødlistearter og det er overveiende sannsynlig at det ved videre kartlegginger kan finnes flere sårbare arter.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i områdene som foreslås vernet er fysiske inngrep samt gjengroing. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til bedre representativitet i vernet av norsk natur. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av truede naturtyper og levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Verneforskriftene åpner for at pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringer betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet motorisert ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene.

Statsforvalteren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Statsforvalteren anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Statsforvalterens oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av utvidelsen av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åe naturreservat i kapittel 3 til 6.

Dersom områdene ikke vernes, vil det være andre sektorloversom regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

1.3 Inngrepsstatus og andre interesser

Interesser knyttet til enkeltområdene listes opp under beskrivelsen av disse. For det forslaget som gjelder utvidelse av eksisterende verneområde listes her kun opp interesser som berører utvidelsesarealet. Interesser i og inntil eksisterende verneareal antas avklart fra tidligere.

Kraft og energi

Det går kraftledninger i følgende områder:

- Søre Åe
- Vistehorten naturreservat (ikke i utvidelsen)

Mineral

Ingen mineralforekomster. *Direktoratet for mineralforvaltning har uttalt seg til oppstartsmeldingen og kan ikke se at det foreslåtte vernet kan få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift*

Samiske interesser

Områdene ligger ikke innenfor reinbeitedistrikt.

1.4 Planstatus

Områdene ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Vågå kommune og det ligger en hensynssone for Nordherad som utvalgt kulturlandskap.

2. SAKSBEHANDLING

Arbeidet med bevaring av verdifull natur – supplerende vern er forankret i Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Meldingen sier blant annet at man skal sikre et representativt utvalg av norsk natur for fremtiden, gjennom å verne naturtyper og økosystemer som i dag er mindre godt dekket av vern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i vernearbeidet er NINA rapport 535/2010, NINA rapport 888/2012 og NINA rapport 1666/2019.

2.1 Saksbehandlingsprosess, prosess med kommunen og grunneiere

I utvelgelse av områdene ble det tatt utgangspunkt i kandidatområdene som direktoratet anbefalte KLD (Klima og Miljødepartementet) i kategorien *"supplerende vern"* i sin anbefaling av mai 2019.

Utvidelse av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åe naturreservat ble, sammen med flere andre kandidatområder, presentert for Vågå kommune første halvdel av 2023. Det er ønskelig at kommunene skal ha mulighet til å påvirke hvilke områder det jobbes videre med, og kunne komme med alternative forslag til arealer. Det ligger likevel i oppdraget at Statsforvalteren avgjør hvilke områder som skal foreslås for vern. Vågå kommune foreslo imidlertid ikke alternative vern til utvidelse av Vistehorten naturreservat eller Søre Åe. Dersom en kommune ønsker å stille forslag om alternative kandidatområder, så er det en forutsetning at alternativforslaget har omtrent samme naturfaglige kvaliteter som områdene på eksisterende kandidatliste. Dette er for å sikre at de nasjonale målene om å ta vare på naturmangfoldet nås, herunder et representativt vern i landet.

I perioden 30. mars 2023 – ut året 2023 har det vært avholde en rekke møter og befaringer med Vågå kommune både på administrativt nivå, men også på politisk nivå der Statsforvalteren deltok med presentasjon av oppdraget Bevaring av verdifull natur, herunder utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åe naturreservat, ved Kommunestyremøte av 30. mars 2023. I samme periode har det vært gjennomført møter og befaringer og løpende korrespondanse med grunneiere. Innenfor foreslåtte utvidelse av Vistehorten naturreservat så er Einar Valde grunneier og hele det foreslåtte arealet til Søre Åe eies av Nordherad Bygdeallmenning.

2.2 Forholdet til skog

Statsforvalteren har i forbindelse med foreslåtte utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åe naturreservat, gjort konkrete vurderinger i forhold til om det inngår arealer som kan betegnes som skog, og har konkludert med at dette ikke er

tilfellet. Det finns spredte forekomster av trær og busker, men ikke i et omfang der det defineres som skog av en viss økonomisk verdi. Området er under gjengroing og dette er en trussel for steppelav-artene som er selve verneformålet. Vedhogst vil kunne fortsette for grunneiere og bruksberettiget.

2.3 Områdene som tilrås vernet

De områdene som tilrås vernet er angitt i tabellen under.

<i>Navn</i>	<i>Oppstart, dato</i>	<i>Høring, dato</i>
Utvidelse av Vistehorten naturreservat	3.10.2023	6.06.2024
Opprettelse av Søre Åe naturreservat	3.10.2023	6.06.2024

2.4 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 7 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslaget for utvidelse av Fokstummyra naturreservat fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for verneforslagene.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

2.5 Forvaltningsmyndighet

Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen gi tilbakemelding på om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet for nye verneområder i tråd med gjeldene politikk på området. Forvaltningsmyndigheten fastsettes gjennom forskriften når områder vedtas vernet. Vågå kommune har per i dag delegert forvaltningsansvar for eksisterende naturreservater i kommunen herunder Vistehorten naturreservat. I kommunen sin høringsuttalelse (se nedenfor) går det fram at kommunen vil behandle dette temaet ved kommunestyremøte den 26.9.24. Statsforvalteren vil med dette få en konkret tilbakemelding vedr. det framtidige forvaltningsansvaret etter kommunestyremøtet.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Avgrensingene og vernekart

- Når det gjelder avgrensninger så er det foretatt ingen endringer etter høringen. Tidlig i prosessen var det dialog med grunneiere om avgrensninger og etter oppstartsmelding for utvidelse Vistehorten ble det etter innspill til grunneieren laget mer avstand til åkeren vest for utvidelsen.
- Etter høringen er det lagt inn to traktorveger på vernekart for Søre Åe etter innspill fra Vågå kommune.

3.2 Verneforskriftene

Søre Åe får ny verneforskrift etter ny mal til Miljødirektoratet.

Ved utvidelser av eksisterende naturreservater som i tilfellet med Vistehorten, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området.

Det er etter høringen foretatt noen justeringer av begge verneforskriftene disse går fram nedenfor.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 9. juli 1993 nr. 660 om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Oppland.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Området er i kommunenes arealplaner i uten unntak lagt ut som LNFR-område. Bruksinteresser er klarlagt i forarbeidet til oppstartsmeldingen, i forbindelse med innspill knyttet til oppstartsmeldingen og senest gjennom høring av verneforslag samt annen kontakt med berørte parter.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. jordbruk, mineralutvinning regulering av vassdrag, nedbygging og annen omdisponering fra natur til andre formål. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Statsforvalteren mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet.

5.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

De største kostnadene som følge av etableringen av verneområdene vil være utgifter til restaurerings- og skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene på lang sikt.

6. BESKRIVELSE AV OMRÅDENE MED MERKNADER

6.1. Vistehorten naturreservat, Vågå kommune - utvidelse

Nytt verneareal: 35,4 dekar

Areal skog av en viss verdi: 0 dekar

Areal i eksisterende naturreservat: 233,7 dekar

Totalareal med tilrådt utvidelse: 269,1 dekar

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et særpreget landskap med kalkfuruskog, kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området grenser til Vistehorten naturreservat sitt sørøstlig hjørne og ligger rett bak Uppigard Viste og er på ca. 35,4 daa. I sin helhet ligger området i de sørvendte bakkene på nordsida av Vågåvatnet i Vågå kommune. Arealet for utvidelse omfatter en del av de viktigste lokalitetene med tørreng i Norge og er voksested for spesielle og sjeldne lavarter. De abiotiske faktorene i dette området er helt særegen både med tanke på sammensetningen av det kalkrike morenematerialet og underliggende bergarter, soleksponering og ekstremt lite årlig nedbør. Området ligger innenfor det utvalgte kulturlandskapet på Nordherad. Arealet ligger ca. 440-510 moh. og sammen med eksisterende Vistehorten naturreservat på ca. 233 daa så blir reservatet som helhet godt arrondert og økologisk funksjonelt.

Arealet står for hovedparten av den kjente verdenspopulasjonen av stjernebønnelav. Populasjonen er knyttet til et parti i en skrent med mye stabilisert sandjord/forvittringsjord (soilcrust), et substrat som virker fordelaktig for stjernebønnelaven. Området har i senere år vært en del av et sommerbeite for kviger. Engarealene i området er likevel i kraftig gjengroing med einer og noe sprett furu, samtidig som de ennå gjenværende åpne skrentene er preget av tråkkskader. Gjengroingen er kraftig fra alle kanter, og har som kan ses av historiske flyfoto innskrenket lokalitetens areal gradvis de siste 50 årene, men virker å ha eskalert de siste 10 årene. I 2023 ble det i tett samarbeide mellom grunneier, Statsforvalteren og Vågå kommune starte opp skjøtsel for arten stjernebønnelav herunder rydding og gjerding av de sårbareste delområder for laven.

I foreslåtte utvideleseområde ble det gjort en rekke funn i 2022-2023, herunder stjernebønnelav (CR) dovreringlav (EN), skorpeskjold (CR), steppetegllav (VU), praktskiferlav (VU) og steppeoransjelav (VU), store ukjente forekomster av steppesvovellav (CR), skorpeskjold (CR), blærekalklav (EN), vågåkantlav (EN), tungeskalklav (VU), steppeoransjelav (VU), og steppetegllav (VU). Funnet av steppesvovellav (CR) er for øvrig det første funnet i Nordherad på 33 år (Artskart).

Funnene understreker at området peker seg ut som et av de mest bevaringsverdige arealene vi har i Europa med tanke på naturmangfold og lav. Det representerer en spesiell type natur som stort sett ellers i Europa enten er nedbygd, eutrofiert, gjengrodd eller skadet av slitasje (Spribille et.al., 2015).

Inngrepstatus

Stolper med kabel:

På midten av 1980-tallet ble det satt opp et privat anlegg i form av stolper med kabel for TV- og telefonsignal. Stolpene er av kreosot og er som ordinære telefonstolpar, med unntak av den øverste stolpen. Grunneier, Einar Valde, har meddelt til Vågå kommune at dette anlegget ikke lenger er i bruk og at det kan fjernes så lenge ikke grunneier har noen kostnader med å få det fjernet.

Fôringsplass for kvier med tilhørende utstyr:

Det er viktig for verneformål og verneverdier at området fortsatt beites med storfe, men fôring innenfor selve utvidelsesarealet kan ikke fortsette. Dette medfører økt slitasje på arealet og eutrofiering, begge deler til ulempe for lavartene. Det er imidlertid etablert et gjerde rundt den viktigste forekomsten av stjernebønnelav, dette bør opprettholdes så lenge det er tvil om hvor store tråkkskader arealet kan bli utsatt for, siden berget nettopp her er særlig porøst/forvitret. Saltsteiner og fôring kan plasseres utenfor verneområdet.

6.2. Søre Åe, Vågå kommune – nytt verneområde

Nytt verneareal: 154,1 dekar

Areal skog av en viss verdi: 0 dekar

Areal i eksisterende naturreservat: 0

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et særpreget landskap med bekkekløft og kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet på begge sider av kløfta. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter.

Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området er langstrakt og smalt og følger bekkekløften kallet Søre Åe, i bunnen slutter Svarthåmbekken seg til. Området grenser til Ottadalen landskapsvernområde i nord og til Øvre Nordheradsvegen i sør og er på ca. 154,1 daa. I sin helhet ligger området i de sørvendte bakkene på nordsida av Vågåvatnet i Vågå kommune. Arealet utgjør en del av de viktigste lokalitetene med tørreng og kalkberg i Norge og er voksested for spesielle og sjeldne lavararter. De abiotiske faktorene i dette området er helt særegen både med tanke på sammensetningen av kalkrikt morenematerialet og underliggende bergarter, soleksponering spesielt på den erosjonspregede vestvendte siden av bekken og ekstremt lite årlig nedbør. Området ligger innenfor det utvalgte kulturlandskapet på Nordherad. Arealet reiser seg fra ca. 680 til 990 moh. Utkast til reservatgrense innbefatter de største og viktigste forekomster av steppe-lav langs bekkekløften og er i sin helhet godt arrondert og vurderes økologisk funksjonelt. Arealet innehar en betydelig del av den kjente verdenspopulasjonen av stjernebønnelav i tillegg til en rekke øvrige ekstremt sjeldne lavararter. I forbindelse med kartlegging av lav-arter rundt Søre Åe ble det gjort en rekke nye funn i 2023. I midtre deler av kløfta ble blant annet steppekalklav (EN), kalkskjold (EN), jordbønnelav (VU) og steppeoransjelav (VU) funnet. I nedre deler av Søre Åi/Svarthåmbekken ved Kvennhushaugen ble steppesvovellav (CR) funnet. Før feltarbeidet i 2023 virket det som midtre deler av kløfta var mindre interessant for steppe-lav, ettersom det manglet funn av rødlistearter fra dette partiet. Artskartleggingen i 2023 for denne delen av kløfta viste seg å være vel så interessant som de øvrige delene. De aller fleste funn av steppe-lav finns imidlertid på den vestvendte skråningen til bekken Søre Åe, samt til Kvennhushaugen/Bergehaugen i nedre del av Søre Åe. Den østvendte skråningen til bekken er under gjengroing og er ikke like så soleksponert. Kvennhushaugen/Bergehaugen har igjennom lengere tid blitt skjøttet med rydding av blant annet einer samt beitet med Boergeit. Dette delområdet kategoriseres som naturbeitemark med verdi svært viktig (A-lokalitet). Lokaliteten er en av de viktigste lavlokalitetene i Norge med hele 25 dels høyt rødlistearter registrert. Lokaliteten er en av tre lokaliteter i Nordherad som er meget viktige for lav i steppeelementet. I tillegg er kalktørrengene svært verdifulle både som naturtype og som voksested for flere sjeldne steppemarkssopp. Miljøet innenfor dette delområdet har en kombinasjon av meget god og langvarig hevd og svært kalkrike, tørre forhold. Flere delområder innenfor foreslåtte reservatgrense er under sterk gjengroing, restaurering, fortsatt skjøtsel og beite vil skulle realiseres etter et eventuelt vern for å opprettholde og utvikle gunstig bevaringsstatus for steppe-lavartene.

Ovenfornevnte artsfunn understreker at området peker seg ut som et av de mest bevaringsverdige arealene vi har i Europa med tanke på naturmangfold og lav. Det representerer en spesiell type natur som stort sett ellers i Europa enten er nedbygd, eutrofiert, gjengrodd eller skadet av slitasje (Spribille et.al., 2015).

Inngrepstatus

Vannforsyning til vanning av åkere i grenda:

For opp mot 100 år siden ble det opparbeidet vassveier fra blant annet Dipttjøni på Skaihøe og ned langs bekkene som fører til grenda i bunnen av dalen. Vassveiene har på den vis alltid vært en forutsetning for den tradisjonelle landbruksdriften nede i grenda. Nordherad er ekstrem nedbørsfattig og de aller tørreste årene har det vært på tale å gjøre ekstra tiltak for å få vann nok til vanning av åkerne. Søre Åi og Svarthåmårbekken utspringer fra Dipttjøni på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. I verneforskrift for Ottadalen LVO, da er et av verneformålene å ta vare på vanningsanleggene som kulturminne. I utkast til verneforskrift for Søre Åi naturreservat er det tatt inn de samme bestemmelsene som for vanningsanleggene innenfor landskapsvernområdet.

Traktorveger:

Innenfor foreslåtte vernegrense finns det deler av to mindre traktorveger. Disse brukes i forbindelse med vedlikehold av vanningsanlegget og til å frakte ut ved for grunneiere og bruksberettiget. I utkast til bestemmelser i verneforskriften så skal bruken av disse mindre traktorveiene kunne fortsette for grunneiere og bruksberettiget.

To bruer over hhv. Søre Åi og Svarthåmårbekken:

Det finns to mindre bruer innenfor foreslåtte verneområde, en bru over Søre Åi og en over Svarthåmårbekken. Under generelle unntak i utkast til verneforskriften så kan vedlikehold av disse skje uten søknad. Oppgradering av bruene vil være søknadspliktig. Sti med kulturformidling Det er etablert en rute med informasjonstavler knyttet til Nordherad som utvalgt kulturlandskap innenfor foreslåtte reservatgrense, stien er ikke opparbeidet, men er et enkel tilrettelagt spor. Informasjonsmateriale for et eventuelt naturreservat bør plasseres sammen med allerede etablerte infotavler.

Forsyningsnett for strøm:

Aller lengst sør i området som er foreslått vernet finns det en enkel linjeføring for strøm. Det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som ivaretar fortsatt drift og vedlikehold av denne linjeføringen. Fjellnett skriver i høringsuttalelsen sin at det ikke er planer om fremtidige nye prosjekter i planområdet.

7. SAMMENDRAG AV HØRINGSUTTALELSENE MED STATSFORVALTERENS KOMMENTARER

Arbeidet med nærværende utvidelse samt opprettelse av naturreservater startet formelt opp 3. oktober 2023 da Statsforvalteren meldte oppstart av verneprosessen. Videre ble et detaljert verneforslag for området, sendt på høring den 6. juni 2024 med frist for å uttale seg til den 15. august 2024.

Det har kommet inn fem områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Disse kom fra Vågå kommune, Språkrådet, Statnett, NVE og Forsvarsbygg. Sammendrag av høringsuttalelsene gjengis derfor under.

Høringsinnspill

Språkrådet Vistehorten naturreservat (utvidelse): I vår forrige tilråding datert 05.10.2023, skrev vi følgende: «I Sentralt stedsnavnregister (SSR) er ikke navnet Vistehorten naturreservat registrert. Det er heller ikke registrert noe naturnavn Vistehorten i området. Området som er dekket av naturreservatet, har i SSR navnet Vistebergje. Vi skulle gjerne hatt informasjon om hva som er bakgrunnen for at navnet Vistehorten naturreservat ble valgt i sin tid, og om navnet Vistebergje ble vurdert da naturreservatet ble navngitt». Svaret fra Statsforvalteren var «Statsforvalteren er ikke kjent med stedsnavnet Vistebergje. Etter en prat med grunneieren av Uppigard Viste som også eier arealet for utvidelse så er navnet Vistehorten det som har vært brukt som betegnelse for området opp gjennom tiden». Ut fra dette har vi ingen merknader til at Vistehorten naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet. Naturnavnet Vistehorten bør imidlertid registreres i SSR. Vi ber derfor Kartverket, som får kopi av dette brevet, om å registrere naturnavnet Vistehorten i SSR (om nødvendig gjennom å reise navnesak).

Søre Åe naturreservat: Vi har ingen merknader til navnevalget, men Kartverket har meldt at de vil reise navnesak på bekkenavnet Søre Åi / Søre Åe for å få avklart skrivemåten. Skrivemåten som blir vedtatt for naturnavnet vil være retningsgivende for skrivemåten av navnet på naturreservatet. Statsforvalteren må derfor ta forbehold om skrivemåten, jf. punkt 4.4.4 i kartverkets Handbok for namnebehandling: «Når Miljødirektoratet sender tilråding om vern til Klima- og miljødepartementet, omtalar dei namnsetting på verneområdet særskilt. Her skal dei nytte den prioriterte/vedtekne skrivemåten i Sentralt stadnamnregister (SSR). Det kan vere naudsynt å reise namnesak etter lov om stadnamn. Dette vurderer Kartverket i samråd med utreiande mynde (Statsforvaltaren) og stadnamntenesta. Tilrådinga skal synleggjere om det er reist namnesak. Er det reist namnesak som ikkje er avslutta før tilrådinga om vern, må Miljødirektoratet ta atterhald om namn og skrivemåte».

Vågå kommune Vistehorten naturreservat: I dagens Vistehorten naturreservat har det i mange år vore drive aktiv skjøtsel med manuell rydding og beite med geiter, samt dels også beiter med storfe i nedre del av området. Føreslege utvidingsområde er prega av attgroing. Dette trugar lavartane sidan vekseplassane deira forsvinn. Brukarinteresser og framtidig forvaltning. I omtalen av verneområdet er det gjort greie for naturverdiane i området og verneformålet. Naturverdiane i området har verdi i internasjonal målestokk. Stjernebønnelav som finst i dette området er ein art som er kritisk truga (CR) på verdsbasis. Stjernebønnelav er pr. i dag berre funne i Nordherad, og ingen annan stad.

Det er med andre ord tale om heilt unike verdiar, og med det følgjer er tilsvarende stort ansvar for å ta vare på desse verdiane. Det viktig å ta vare på desse store verdiane. Kommunedirektøren ser det også som ein viktig verdi og kvalitet for Vågå-samfunnet, at dei store verdiane her blir tekne i vare og forvalta på ein god måte. Hovudutval for teknisk, landbruk og naturforvaltning si behandling av sak 37/2024 i møte den 10.09.2024: Behandling: Samrøystes Vedtak: Vågå kommune sluttar seg til forslaget om utviding av Vistehorten naturreservat for å ta vare på dei svært store naturverdiane i området.

Søre Åe: Ved varsel om oppstart av prosessen for vern av området kom det lokale innspel til prosessen m.a. frå grunneigar Nordherad Bygdeallmenning som peikte på vernet ikkje må begrense eller hindre gardsdrift og bruk av utmarksressursar som vatn, beite, jakt og friluftsliv og fortsett bruk av traktorveg. Det er også gjeve uttale frå naboeigedom Moshuset samt frå gardar som hentar vatningsvatn frå Søre Åi. Det kom fleire innspel frå ulike instansar ved varsel om oppstart av verneprosess, og alle innspela er siterte i verneplanforslaget. Ved høyring av verneforslaget har det ikkje kome lokale uttaler. Bekkane Søre Åi og Svarthåmårbekken kjem frå Diprtjønn på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. Når det gjeld vatningsanlegg har forslaget til verneforskrift same føresegner som verneforskrifta for Ottadalen landskapsvernområde har for vatningsanlegg. Av § 4f i forslaget til verneforskrift går det fram at eksisterande anlegg for vatningsanlegg/vassvegar kan haldast ved like, men ved utbetring/oppgradering må det søkjast om dispensasjon, jf. §7c. Kommunedirektøren meiner det er viktig at det i så stor grad som mogleg blir teke omsyn til innkomne innspel frå grunneigar og andre med rettar og bruksinteresser i området. Forslaget til verneforskrift § 6a opnar for at grunneigarar og dei som i dag har bruksrettar framleis skal kunne nytte dei to eksisterande traktorvegane innafor området. Kommunedirektøren stiller spørsmål ved om ikkje det ville vore hensiktsmessig å vise dei traktorvegtraseane det er vist til i vernekartet? Statsforvaltaren har i samband med kommentarar til innkomne uttaler, vist til at forslaget til verneforskrift opnar for at det etter søknad frå grunneigarar/bruksberettiga kan gjevast løyve til motorisert ferdsel på godt frosen mark samband med vedhogst og skjøtsel. Beite, jakt og friluftsliv kan halde fram som i dag. Det er ikkje lov å sykle eller ri i området. Dette er vanlege restriksjonar i naturreservat og kommunedirektøren har ingen merknader til dette. Føreslege verneområde ligg i Nordherad som er eit utvald kulturlandskap. Dette området har generelt store naturverdiar og også store verdiar knytt til verneverdige landbruksbygningar. Mange av verdiane fordrar aktiv skjøtsel av areala. Det er viktig at framtidig vern legg til rette for at berekraftig bruk av området kan halde fram. Verneforskrifta er bygt opp etter standard mal, med vernereglar (§ 3) og deretter definering av generelle unnatak frå vernereglane (§ 4), regulering av ferdsel (§ 5) og deretter definering av generelle unnatak frå ferdselsreglane (§ 6). Vidare er det spesifiserte dispensasjonsreglar (§7) og generelle dispensasjonsreglar. Når det gjeld tekstleg utforming av § 6, stiller kommunedirektøren

spørsmål ved om verneforskrifta §6b og §6d overlappar i innhald? Det bør gå fram kva type "forsyningsnett" det er vist til i § 6b. Dette er kommentarar som berre gjeld redigeringsmessige forhold og ikkje innhaldet i forskrifta. I verneforslaget er det vist til at det i nedre del av føreslege verneområde har vore drive manuell rydding i tillegg til beiting. Området er vurdert å vere under attgroing, og attgroing er ein trussel for dei sjeldne lavartane. Det vil vere behov for å halde fram med manuell rydding og beite framover for å sikre verneverdiane. Kommunedirektøren meiner Søre Åi vil vere eit skjøtselkrevjande område. Utan aktiv skjøtsel vil delar av området gro att, og truge verneverdiane. Den som er forvaltningsmynde for området har ansvaret for å ta i vare verneverdiane. Hovudutval for teknisk, landbruk og naturforvaltning si behandling av sak 38/2024 i møte den 10.09.2024: Behandling HTLN stiller seg bak kommunedirektøren sitt forslag til vedtak med følgjande tillegg: §4 - f blir endra til: Vedlikehald og oppgradering av eksisterande bygningar, traktorvegar, vatningsanlegg/vassvegar, stigar og andre anlegg og innretningar. Samrøystes Vedtak: Vågå kommune sluttar seg til forslaget om oppretting av Søre Åi naturreservat for å ta vare på dei store naturverdiane i området. Det blir vist til saksframlegget for nokre mindre kommentarar til formuleringar i verneforskrift og til detaljar i vernekart. §4 - f blir endra til: Vedlikehald og oppgradering av eksisterande bygningar, traktorvegar, vatningsanlegg/vassvegar, stigar og andre anlegg og innretningar

Statsforvaltaren har særskilt bede om attendemelding på spørsmålet om forvaltningsansvar for verneområdet. Dette spørsmålet blir behandla som del av ei samla sak om forvaltningsansvar for alle naturreservata i kommunen. Gjennom behandling av denne saka vil kommunen gi si attendemelding om forvaltningsansvar for eit utvida Vistehorten naturreservat. Det er lagt opp til endeleg behandling av dette i Vågå kommunestyre 26.09.2024.

Statnett Foreslått utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åi naturreservat berører ikke Statnett SF sine anlegg eller planer. Statnett har dermed ingen merknader til foreslått utvidelse og opprettelse.

Forsvarsbygg Vi registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og avgang og landing med fartøy. Vi har ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

NVE Søre Åi: Fjellnett AS har kommentert at dem ønskede bestemmelser blir tatt inn i verneforskriftene. Eidefoss AS ble bedt om å uttale seg, men har ikke benyttet seg muligheten. Så langt vi kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av Søre Åi.

Vistehorten: NVE har påpekt at det ikke er energiinteresser forbundet ved utvidelsen av naturreservatet, men at det er nett som krysser det eksisterende naturreservatet. Vi kan se på Lovdata at bestemmelser for nettanlegg ikke er inkludert i de eksisterende forskriftene. NVE ber om at standardbestemmelser for nettanlegg blir tatt inn i

verneforskriften for dette området, for å sikre at drift, vedlikehold og oppgradering kan gjennomføres. NVE ber at Fjellnett AS som områdekonsesjonær får mulighet til å informere om fremtidige planer og prosjekter i området, selv i tilfeller uten konflikt.

Statsforvalterens kommentarer

Til Språkrådet: Kartverket meldte på telefon av 18.9.24 at navnet *Vistehorten naturreservat* er opprettet i SSR. Kartverket meddelte at de ikke finner det aktuelt å opprette naturnavnet *Vistehorten*. Kartverket meddelte også at de vil reise navnesak på bekkenavnet *Søre Åi / Søre Åe* for å få avklart skrivemåten. Kartverket har navnesaken i prosess og den er imidlertid på høring hos Vågå kommune. Det er usikkert når navnesaken er endelig avsluttet. I nærværende tilrådning brukes navnet *Søre Åe*. Saksbehandler ved Kartverket meddelte pr. telefon at skrivemåten *Søre Åe* imidlertid later til å være den skrivemåten som stemmer best overens med den lokale skrivemåten. Som følge av dette så har Statsforvalteren imidlertid valgt å endre skrivemåten *Søre Åi* (som ble brukt under høringen av verneplanen) til nå å bruke skrivemåten *Søre Åe*, inn til annet er besluttet.

Til Vågå kommune: Vågå kommune har stor erfaring med forvaltning av flere naturreservater på blant annet Nordherad herunder *Vistehorten*, og Statsforvalteren er enige i at områdene er skjøtselskrevende. Statsforvalteren vurderer at kommunen forvalter eksisterende naturreservater på en god og faglig kompetent måte. Statsforvalteren ønsker å takke Vågå kommune for aktiv og konstruktiv deltakelse i løpet av nærværende verneprosesser. Statsforvalteren er enig med kommunen i at § 6b og § 6d i verneforskrift for *Søre Åe* overlapper i innhold, samt at betegnelse i bestemmelsene skal være stringente. Statsforvalteren har derfor i nærværende tilrådning foreslått å slå sammen bokstav b og d samt konsekvent bruke betegnelsen energi- og kraftanlegg og ikke forsyningsnett. Når det gjelder energi- og kraftanlegg er det gjort noen mindre endringer og tilføyelser i begge verneforskriftene, se nedenfor. På kommunens oppfordring så er de to traktorvegene som det vises til i bestemmelsen til *Søre Åe* § 6 bokstav a, nå tegnet inn på vernekartet. Kommunen ønsker at det i verneforskriften til *Søre Åe* åpnes opp for *oppgraderinger* som et generelt unntak. Kommunen skriver: *§4 - f blir endra til: Vedlikehald og oppgradering av eksisterande bygningar, traktorvegar, vatningsanlegg/vassvegar, stigar og andre anlegg og innretingar.* Statsforvalteren skjønner at grunneiere både i og utenfor foreslåtte *Søre Åe* naturreservat, har bekymringer for tilgangen på vann for vanning av åkere, inn i en framtid der nedbør kan bli en enda større mangelvare enn dagens situasjonsbilde. Av hensyn til de sårbare og ekstremt sjeldne verneverdiene, da spesielt steppelav som lever på bakken, så fastholder Statsforvalteren det generelle unntaket i § 4 bokstav f som i verneplanen: *vedlikehald av eksisterande bygningar, traktorvegar, vatningsanlegg/vassvegar,*

stiar og andre anlegg og innretningar i samsvar med standard på vernetidspunktet. Denne bestemmelsen svarer innholdsmessig til det som gjelder for eksisterende Ottadalen landskapsvernområde som grenser Søre Åe og dermed hører til samme vannstreng. Vi kan ikke se for oss at bestemmelsene i Søre Åe naturreservat skal være mer lempelig enn i landskapsvernområdet som grenser til. Utbedring/oppgradering kan tillates etter søknad jf. § 7 bokstav c, en slik bestemmelse finns også i verneforskriften for landskapsvernområdet. Statsforvalteren er kjent med at vanning av åkerne er essensiell for fortsatt å kunne dyrke disse. Dersom det på sikt oppstår et aktuelt behov for utbedring av vassveiene, for fortsatt å kunne dyrke åkerne nedstrøms Søre Åe, så kan grunneiere påregne tillatelse til dette på nærmere vilkår som tar hensyn til forekomster av sjeldne arter og naturtyper.

Til NVE: Fjellnett har fått både oppstartsmelding og høring direkte tilsendt. Fjellnett uttalte seg etter oppstartsmeldingen, men refererte kun til Søre Åe. Statsforvalteren antar at årsaken til at ikke Fjellnett refererte til Vistehorten skyldes, at ikke Fjellnett har noen planer for det området. Siden det i eksisterende verneforskrift for Vistehorten naturreservat ikke finns konkrete bestemmelser for den kraftlinje som går gjennom det eksisterende naturreservatet, så har vi etter innspill fra NVE lagt til følgende bestemmelser i ny verneforskrift for Vistehorten: § 4 bokstav h, § 4 bokstav i, § 6 bokstav c, § 7 bokstav f, § 7 bokstav g. Det finns ingen energi- eller kraftanlegg innenfor utvidelsen til Vistehorten.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Vistehorten som i høringsforslaget, men endre imidlertid navnet Søre Åi (fra høringsforslaget) til Søre Åe (i tilrådingen):

- **Vistehorten naturreservat**
- **Søre Åe naturreservat.** Kartverket har meldt at de har reist navnesak på bekkenavnet Søre Åi / Søre Åe for å få avklart skrivemåten. Statsforvalteren tar derfor forbehold for skrivemåten, jf. punkt 4.4.4 i kartverkets Handbok for navnebehandling: «Dersom Miljødirektoratet sender tilråding om vern til Klima- og miljødepartementet, så ber Språkrådet om at dere omtaler skrivemåten på verneområdet særskilt.

Verneforskriftene

Statsforvalteren har gjort følgende endringer/tilføyelser etter høringen:

Søre Åe:

Forskrift om vern av Søre Åi naturreservat, Vågå kommune, Innlandet

er endret til:

Forskrift om vern av Søre Åe naturreservat, Vågå kommune, Innlandet

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for

...

g. drift og vedlikehald av eksisterande forsyningsnett derunder nødvendig
istandsetting ved akutt utfall

er endre til:

g. drift og vedlikehald av eksisterande energi- og kraftanlegg derunder naudsynt
istandsetting ved fare for akutt utfall eller akutt utfall

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 annet ledd er ikkje til hinder for

...

- a. motorisert ferdsel på eksisterende traktorveger for grunneigarar og
bruksberettiget

er endret til:

- a. motorisert ferdsel på eksisterende traktorveger som vist på vernekart for
grunneigarar og bruksberettiget

...

b. bruk av motoriserte maskiner i forbindelse med drift, vedlikehald og akutt utfall på
eksisterande forsyningsnett i anlegget sitt naturlege bruksområde

d. naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på
eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i
etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.

bokstav b og d er endret og slått sammen til:

c. naudsynt motorferdsel i samband med drift, vedlikehald, fare for akutt utfall eller
akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i anlegget sitt naturlege
bruksområde. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding
til forvaltningsstyresmakta

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

...

c. oppgradering av eksisterande vatningsanlegg/vassvegar

er endret til

c. oppgradering av eksisterande traktorvegar og vatningsanlegg/vassvegar

...

h. oppgradering av eksisterande forsyningsnett og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 i

er endret til:

h. oppgradering av eksisterande energi- og kraftanlegg og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 h

...

i. naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og fornying av eksisterande kraftleidning

er endre til:

i. naudsynt motorferdsel i samband med oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg

Vistehorten:

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for

...

følgende to bestemmelser er tilføyd:

h. drift og vedlikehald av eksisterande energi- og kraftanlegg derunder naudsynt istandsetting ved fare for akutt utfall eller akutt utfall

i. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane angitt i verneføremålet nemneverdig

§ 6 Generelle unntak frå ferdelsesreglane

Ferdelsesreglane i § 5 annet ledd er ikkje til hinder for

...

følgende bestemmelse er tilføyd:

c. naudsynt motorferdsel i samband med drift, vedlikehald, akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i anlegget sitt naturlege bruksområde. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

...

følgende to bestemmelser er tilføyd:

- f. oppgradering av eksisterande energi- og kraftanlegg og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 i
- g. naudsynt motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg

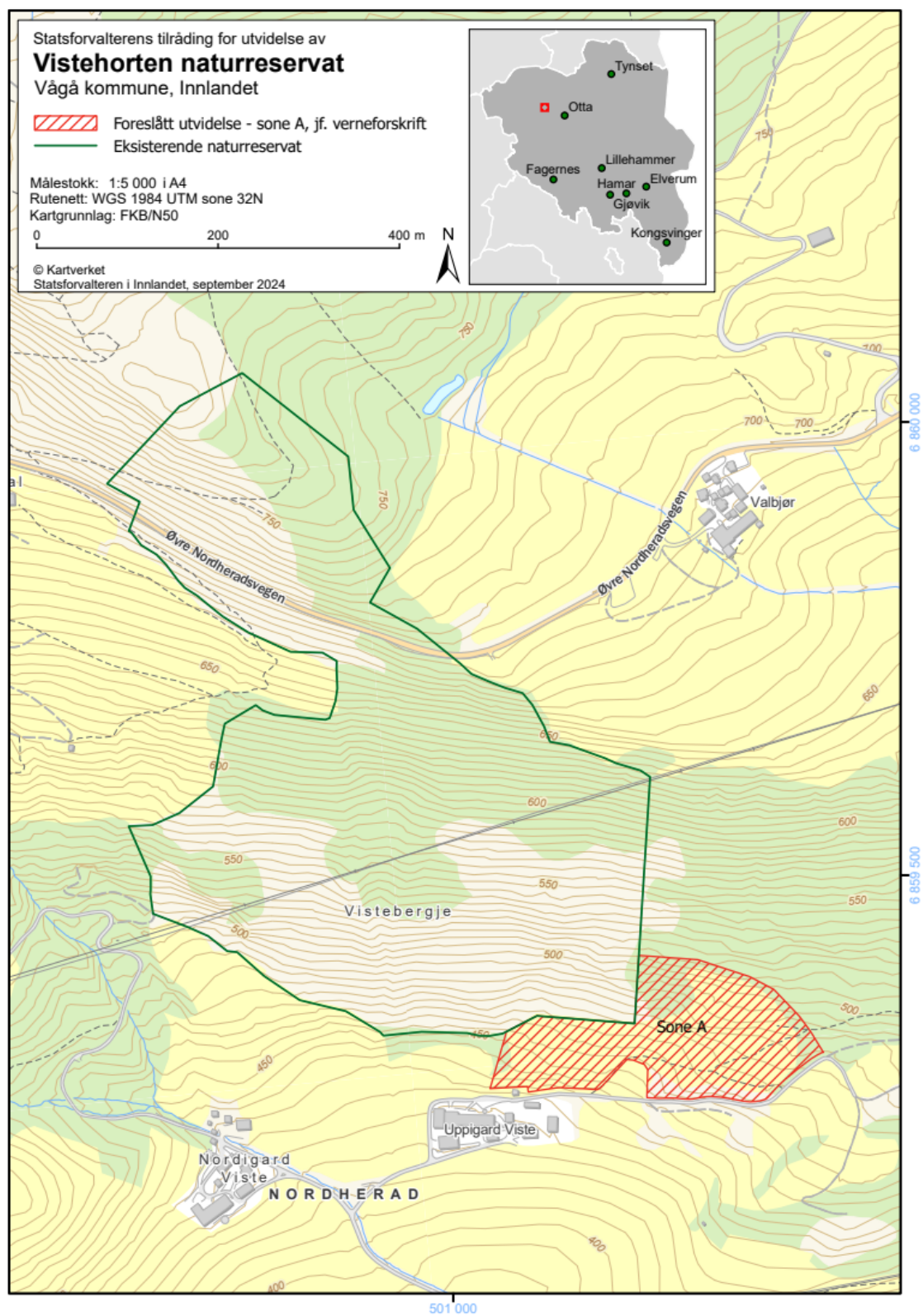
8. STATSFORVALTERENS TILRÅDING:

Statsforvalteren tilrår at områdene blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrifter etter høringsforslaget som beskrevet.

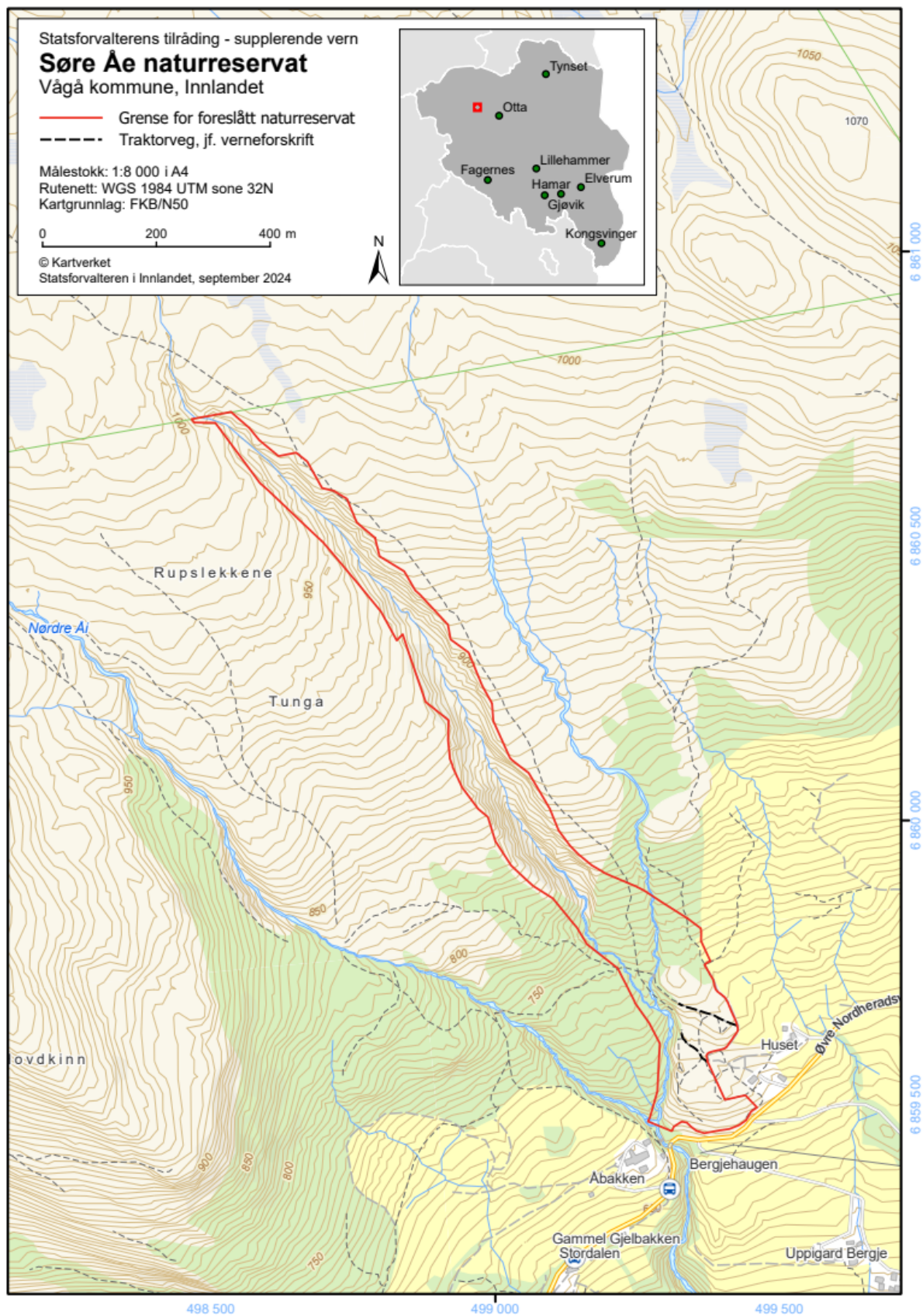
Avgrensningene i vernekartene er i samsvar med høringsforslaget. For Søre Åe er det inntegnet to traktorveger som i høringsforslaget bare gikk fram av verneforskriften, men Statsforvalteren er enige med Vågå kommune i at traktorvegene bør vises på vernekartet i tillegg.

8.1 Forslag til vernekart

Forslag til vernekart for utvidelse av Vistehorten naturreservat:

Forslag til vernekart for Søre Åe:

8.2 Forslag til verneforskrifter

Vistehorten naturreservat, utvidelse – Forslag til verneforskrift:

Forskrift om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Innlandet

Fastsett ved kongeleg resolusjon [dato] med heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, og § 62. Fremja av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 **Føremål**

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit særpreget landskap med kalkfuruskog, kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet. Videre er føremålet å verne eit område som har særskilt betydning for biologisk mangfald ved at det er leveområde for trua og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter.

Det er ei målsetting å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 **Geografisk avgrensing**

Naturreservatet omfattar følgjande gnr./bnr.: Vågå kommune: 190/1, 73/1, 204/1 og 84/1.

Naturreservatet dekker eit totalareal på 269,1 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart blir oppbevart i Vågå kommune, hos Statsforvalteren i Innlandet, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 **Vernereglar**

I naturreservatet må ingen gjere noko som skadar verneverdiane som går fram av føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar:

- a. Vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter og sopp medrekna lav eller deler av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode.
- b. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødig forstyrring. Utsetting av dyr er forbode.
- c. Det må ikkje settast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde og andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av

kloakk eller anna form for forureining, etterlating av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske utryddingsmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmmande.

- d. utsetting av saltstein og fôring er forbode
- e. bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode
- f. bålbreining er forbode
- g. telting er forbode

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for

- a. sanking av bær og matsopp
- b. jakt og fiske i samsvar med gjeldande lovverk
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk
- d. vedlikehald av eksisterande bygningar, vegar/traktorvegar, stiar og andre anlegg og innretningar i samsvar med standard på vernetidspunktet
- e. beiting
- f. forsiktig manuell plukkhogst på gnr./bnr. 84/1 svarande til sona A i vernekart, for grunneigar sin egen bruk av ved.
- g. fjerning av vegetasjon langs jordekantar av omsyn til maskinbruk på dyrka mark
- h. drift og vedlikehald av eksisterande energi- og kraftanlegg derunder naudsynt istandsetting ved fare for akutt utfall eller akutt utfall
- i. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane angitt i verneføremålet nemneverdig

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne.

I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel:

- a. motorisert ferdsel til lands og i vatn er forbode medrekna landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, riding og bruk av hest er forbode utanom eksisterande vegar.

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgåver som er bestemt av forvaltningsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje øvingsverksemd.

Ferdselsreglane i § 5 annet ledd er ikkje til hinder for

- a. motorisert ferdsel på eksisterande bilveg
- b. landing og start med Forsvaret sine luftfartøy

- c. naudsynt motorferdsel i samband med drift, vedlikehald, akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i anlegget sitt naturlege bruksområde. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

- a. istandsetting og vedlikehald og skjøtsel av kulturminne.
- b. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy
- c. avgrensa bruk av reservatet for aktivitetar nemnt i § 3 andre ledd bokstav e
- d. avgrensa tiltak i reservatet for at forhindre større skader på omkringliggende skog
- e. oppsetting og vedlikehald av gjerder
- f. oppgradering av eksisterande energi- og kraftanlegg og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 i
- g. naudsynt motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg

§ 8 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsyn til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta bestemmer, kan setje i verk tiltak for å oppretthalde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er føremålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som er forvaltningsstyresmakt etter denne forskrifta. Miljødirektoratet kan delegere styresmakta til kommunar som samtykker til det.

§ 12 Ikraftsetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks. Samtidig blir forskrift av 9. juli 1993 nr. 660 om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Oppland oppheva.

Søre Åe – Forslag til verneforskrift:

Forskrift om vern av Søre Åe naturreservat, Vågå kommune, Innlandet

Fastsett ved kongeleg resolusjon [dato] med heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, og § 62. Fremja av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Føremål

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit særpreget landskap med bekkekløft og kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet på begge sider av kløfta. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfald ved at det er leveområde for trua og sårbare artar då spesielt for steppe-lav og karplanter.

Det er ei målsetting å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet omfattar følgjande gnr./bnr.: Vågå kommune: 190/1, 73/1, 204/1 og 84/1.

Naturreservatet dekker eit totalareal på 269,1 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart blir oppbevart i Vågå kommune, hos Statsforvalteren i Innlandet, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernereglar

I naturreservatet må ingen gjere noko som skadar verneverdiane som går fram av føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar:

- a. Vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter og sopp medrekna lav eller deler av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode.
- b. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødige forstyrring. Utsetting av dyr er forbode
- c. Det må ikkje settast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde og andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller anna form for forureining, etterlating av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske utryddingsmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmende
- d. Utsetting av saltstein og føring er forbode
- e. bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode
- f. bålbrekking er forbode
- g. telting er forbode

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for:

- a. sanking av bær og matsopp
- b. beiting
- c. jakt og fiske i samsvar med gjeldande lovverk
- d. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk
- e. forsiktig manuell plukkhogst for grunneigarar sin egen bruk av ved i området vest av bekkeløpet Søre Åe
- f. vedlikehald av eksisterande bygningar, traktorvegar, vatningsanlegg/vassvegar, stiar og andre anlegg og innretningar i samsvar med standard på vernetidspunktet
- g. drift og vedlikehald av eksisterande energi- og kraftanlegg derunder naudsynt istandsetting ved fare for akutt utfall eller akutt utfall
- h. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane angitt i verneføremålet nemneverdig

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne. I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel:

- a. motorisert ferdsel til lands og i vatn er forbode medrekna landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling og ridning er forbode

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgåver som er bestemt av forvaltningsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje øvingsverksemd.

Ferdselsreglane i § 5 annet ledd er ikkje til hinder for:

- a. motorisert ferdsel på eksisterande traktorveggar som vist på vernekart for grunneigarar og bruksberettiget
- b. landing og start med Forsvaret sine luftfartøy
- c. naudsynt motorferdsel i samband med drift, vedlikehald, fare for akutt utfall eller akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i anlegget sitt naturlege bruksområde. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. istandsetting og vedlikehald og skjøtsel av kulturminne
- b. avgrensa bruk av reservatet for aktivitetar nemnt i § 3 andre ledd bokstav e
- c. oppgradering av eksisterande traktorveggar og vatningsanlegg/vassveggar
- d. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy
- e. naudsynt uttransport av ved med lett beltekøyretøy hogd etter § 4 andre ledd bokstav e
- f. oppsetting og vedlikehald av gjerder
- g. merking av nye turstiar og løyper derunder informasjonstavler
- h. oppgradering av eksisterande energi- og kraftanlegg og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 h
- i. naudsynt motorferdsel i samband med oppgradering og fornying av eksisterande energi- og kraftanlegg

§ 8 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsyn til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta bestemmer, kan setje i verk tiltak for å oppretthalde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er føremålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningsliner for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan innehalde nærare retningsliner for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som er forvaltningsstyresmakt etter denne forskrifta. Miljødirektoratet kan delegere styresmakta til kommunar som samtykker til det.

§ 12 Ikraftsetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.

